

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.078 у Хмельницькому
університеті управління та права імені
Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

кандидатки юридичних наук, доцентки Плисюк Н.М. на дисертацію
Римшин Тетяни Анатоліївни на тему
«Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної
допомоги», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 Право

Ступінь актуальності теми дисертації. Для кожної особи одним із основних та фундаментальним її прав, як і для держави в цілому, яка прагне вставленню справедливих відносин у суспільстві, є охорона прав людей, пов'язаних з наданням медичної допомоги. А ще більш важливим це питання стає, коли стосується охорони прав дітей у сфері надання їм медичної допомоги, адже саме діти є дуже вразливою категорією населення як в Україні, так і в будь якій іншій державі світу. У міжнародно-правових актах велика увага приділяється саме важливості охорони прав дітей, в тому числі, пов'язаних з наданням їм медичної допомоги. При визнанні права кожної дитини на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я та засобами лікування хвороб і відновлення здоров'я, держави прагнуть забезпечення того щоб ні одна дитина не була позбавлена свого права на доступ до тих чи інших послуг системи охорони здоров'я. Відтак, кримінально-правова протидія порушенням прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги є вкрай важливою, що й зумовлює актуальність обраної для дослідження теми дисертації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертантка в роботі чітко окреслила наукову проблему, яка підлягає дослідженню і вирішенню, правильно визначила об'єкт та предмет дослідження. Структура дисертаційного дослідження характеризується чіткою і послідовною побудовою, є збалансованою та забезпечує поступовість наукового дослідження. Структурні елементи дисертації перебувають у логічному зв'язку між собою в рамках єдиного напрямку розвитку наукової думки. Запропонована структура дисертації дала можливість авторці розкрити загальні положення кримінальної відповідальності за порушенням прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги та питання покарання за його вчинення.

Метою дослідження авторка визначила комплексне дослідження кримінально-правової охорони прав дітей, пов'язаних з наданням медичної

допомоги. Для досягнення поставленої мети визначено шість завдань, які в цілому відповідають плану роботи та положенням, котрі викладені у висновках.

З урахуванням поставленої мети, визначеного об'єкта та предмета дослідження дисертанткою правильно використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання у їх поєднанні. Такий підхід забезпечив повноту розроблення теми дослідження і достовірність отриманих результатів.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовлена й тим, що здобувачка використала достатню кількість актів законодавства, судової практики та наукової літератури з аналізованих питань, вивчила та проаналізувала практику Європейського суду з прав людини щодо боротьби із порушеннями прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги.

Висновки та рекомендації дисертант обґрунтовує з урахуванням судової практики на основі вивчення окремих судових рішень у кримінальних провадженнях, розміщених в Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Таким чином, достовірність та обґрунтованість положень, висновків та рекомендацій, отриманих Т. А. Римшин у дисертаційному дослідженні, забезпечена завдяки використанню належної джерельної бази, опрацюванню значної кількості нормативних актів як України, так і інших держав, судової практики України та Європейського суду з прав людини, правильному поєднанню методів наукового пошуку.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, повнота їх викладу у наукових публікаціях.

За результатами проведеного аналізу, у дисертації Т. А. Римшин на підставі узагальнень існуючих у цій сфері досліджень, матеріалів судової та міжнародної практики здійснено власні напрацювання і на їх основі розроблені пропозиції та висновки, які обумовлюють наукову новизну одержаних в ході дисертаційного дослідження результатів.

Є підстави стверджувати, що рецензована дисертація є одним із перших у вітчизняній науці кримінального права спеціальних комплексних досліджень питань кримінальної відповідальності за порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги.

Ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження Т. А. Римшин дозволяє дійти висновку, що робота містить результати її особистих досліджень. Висновки, пропозиції та рекомендації, у тому числі й ті, що характеризують наукову новизну, одержані авторкою особисто. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело, зважаючи на тему дослідження, варто відзначити опрацювання автором літератури, у тому числі, іноземною мовою (всього 468 джерел), що, звісно ж, обумовлено предметом дослідження, проте одночасно підкреслює й достовірність зроблених висновків.

У межах здійсненого дослідження отримано результати, що мають наукову новизну. Зокрема, дисертантка сформулювала доктринальне визначення поняття «право дитини на медичну допомогу» як складову права дитини на охорону здоров'я, що передбачає спрямоване на забезпечення її найкращих інтересів, закріплене у законодавстві, гарантоване і забезпечене державою організаційно-правовими та матеріально-технічними засобами право дитини на одержання у встановленому порядку комплексу профілактичних, діагностичних, лікувальних, реабілітаційних заходів певного виду, які відповідають встановленим галузевим стандартам в сфері охорони здоров'я, безоплатно або за встановлену плату, що надаються спеціально підготовленими медичними працівниками, які володіють необхідними та достатніми знаннями, повноваженнями та компетентностями щодо дітей, у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами.

Дисертантка обґрунтовує необхідність, що видається дуже вдалим, у зв'язку з підвищеною віктимністю дітей, потребою в посиленій охороні їх прав та забезпечення найкращих інтересів, та пропонує порушення права дитини на безоплатну медичну допомогу виділити в кваліфікований склад кримінального правопорушення

Авторка сформулювала висновок про необхідність внесення змін до національного кримінального законодавства в частині встановлення кримінальної відповідальності за неповідомлення медичними працівниками органів опіки та піклування про відмову законного представника від надання медичної допомоги дитині, якщо така відмова може мати тяжкі наслідки для життя та здоров'я, а також за невиконання професійних обов'язків щодо виявлення та реагування на випадки жорстокого поводження з дитиною.

Окрім зазначених, робота містить й інші положення, що мають ознаки наукової новизни. В дисертації запропоновано низку положень, які можуть бути використані для удосконалення чинного кримінального законодавства України.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження Т. А. Римшин полягає в тому, що висновки та пропозиції, зроблені в дисертації, можуть бути використані у правозастосовній діяльності судових органів для вирішення питань про кримінальну відповідальність за порушення дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, у науково-дослідній сфері як підґрунтя для подальших загальнотеоретичних наукових досліджень проблем кримінальної відповідальності за порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги, в навчальному процесі під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації», у нормотворчому процесі для вдосконалення законодавства щодо порушення прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги.

Ознайомлення з рецензованою роботою дає підстави зробити висновок, що ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, ступінь їх достовірності та наукової новизни в цілому відповідають вимогам, що ставляться до даного виду робіт.

Основні результати дисертації Т. А. Римшин достатньо повно відображені у 3 наукових статтях, опублікованих в журналах, визнаних Міністерством освіти і науки України науковими фаховими виданнями з юридичних наук категорії «Б», та в 7 працях за результатами проведення науково-практичних заходів, що відповідає вимогам, передбаченим постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44.

Оцінка відсутності / наявності порушення академічної доброчесності.

У дисертації звернення здобувачки до ідей, думок інших науковців містять посилання на відповідні джерела. Порушень академічної доброчесності у тексті дисертації рецензенткою не виявлено. У дисертаційному дослідженні міститься також низка положень, аналіз яких дозволяє дійти висновку про оригінальність характеру отриманих результатів.

У цілому позитивно оцінюючи проведені авторкою дослідження, наукову новизну, обґрунтованість, а також практичну значущість результатів роботи, разом із зазначеними раніше позитивними моментами, необхідно звернути увагу на окремі положення дисертаційної роботи Т. А. Римшин, які носять дискусійний характер чи потребують додаткової аргументації.

1. Дисертантка стверджує, що наявні в Україні пробаційні програми не забезпечують належного корекційного впливу на осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, пов'язані з неналежним виконанням професійних обов'язків або обов'язків по догляду за дитиною. Обґрунтовується необхідність створення та пропонуються проекти пробаційних програм «Відновлення професійної відповідальності» та «Відповідальне батьківство». Проте, гарантії впровадження, ефективності та дотримання таких програм авторкою не зазначаються.

2. В дисертації здобувачка стверджує, що права дітей у сфері охорони здоров'я потребують особливої уваги та захисту, але разом із цим обґрунтовується доцільність застосування пробаційного нагляду у поєднанні з цільовими корекційними програмами за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст.135 та 166 КК України, що є надто м'яким покаранням за вчинення залишення в небезпеці та злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. Така думка видається сумнівною та потребує додаткової

аргументації, адже таке пом'якшення відповідальності може призвести до збільшення кількості вчинення цих кримінальних правопорушень.

3. В роботі варто було б дослідити питання про кримінально-правові заходи протидії порушенню права на безоплатну медичну допомогу дітям з огляду на законодавство та практику держав Європейського Союзу, які могли б стати ефективними в Україні.

Втім, висловлюючи наведені зауваження, слід зазначити, що вони не є суттєвими і переважно носять дискусійний характер або ж торкаються тих питань, які були не в повній мірі обґрунтованими чи аргументованими. І хоча вони слугують приводом для дискусії в ході публічного захисту дисертаційного дослідження, проте не впливають на раніше висловлену загальну позитивну оцінку роботи.

Висновки:

1. Дисертація Римшин Тетяни Анатоліївни на тему «Кримінально-правова охорона прав дітей, пов'язаних з наданням медичної допомоги» є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності мають значення для розвитку доктрини і практики кримінального права.

2. Зміст дисертації Т.А. Римшин відповідає заявленій спеціальності 081 Право.

3. Дисертація Т.А. Римшин виконана і оформлена у відповідності до вимог, передбачених постановою «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44 та наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40.

4. Здобувачка Римшин Тетяна Анатоліївна заслуговує на присудження їй освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент
професорка кафедри кримінального
права та процесу Хмельницького
університету управління та права
імені Леоніда Юзькова,
кандидатка юридичних наук, доцентка

Наталія ПЛИСЮК